

Leeswijzer AZW tabellen mobiliteit en werkgelegenheid

11 juli 2022

Inleiding

AZW StatLine bevat een aantal tabellen over mobiliteit:

- Mobiliteit van werknemers; AZW (breed), instroom, uitstroom, saldo, regio
- Mobiliteit van werknemers; AZW (breed), kenmerken mobiliteit, regio
- Mobiliteit van werknemers; AZW (smal), instroom, uitstroom, saldo, regio
- Mobiliteit van werknemers; AZW (smal), kenmerken mobiliteit, regio
- Netto verloop op de arbeidsmarkt; AZW (breed), regio¹
- Netto verloop op de arbeidsmarkt; AZW (smal), regio¹
- Banen van werknemers; binnenlandse pendel, regio¹

Het doel van deze tabellen over mobiliteit van werknemers is om ontwikkelingen in werknemersstromen op de Arbeidsmarkt Zorg en Welzijn inzichtelijk te maken. In deze leeswijzer wordt toegelicht hoe mobiliteit wordt bepaald, de verschillende vormen van mobiliteit die in de tabellen aan bod komen, en hoe de verschillende tabellen binnen het thema Arbeidsmobiliteit samenhangen met tabellen binnen het thema Werkgelegenheid².

Hoe wordt mobiliteit bepaald?

De bron die wordt gebruikt voor het bepalen van mobiliteit is de Polisadministratie; de gezamenlijke basisregistratie van de Belastingdienst, het UWV en het CBS. In de Polisadministratie zijn de gegevens van werknemers en hun inkomstenverhoudingen opgeslagen die met de loonaangifte van de werkgevers aan de Belastingdienst, het UWV en het CBS zijn verstrekt. Indien een werknemers meerdere banen heeft dan wordt deze slechts met één baan meegeteld. Dit is de baan in zorg en welzijn waarin de werknemer het hoogste loon ontvangt; de hoofdbaan.

De baangegevens worden vervolgens verrijkt met kenmerken van de werkgever. Met name de classificatie van de hoofdactiviteit van een bedrijf op basis van SBI-codes is van belang. De SBI-code bepaalt of een werkgever (en daarmee alle werknemers) tot de sector zorg en welzijn wordt gerekend, en zo ja, binnen welke branche.

Bij het bepalen van mobiliteit van werknemers in zorg en welzijn worden er steeds twee standen met elkaar vergeleken. Er wordt gebruik gemaakt van de stand op een peildatum in het jaar en kwartaal waarover gepubliceerd (tijdstip 't') en de stand op de peildatum in hetzelfde kwartaal één jaar eerder (tijdstip 't-1'). De peildatum is steeds de laatste vrijdag van het kwartaal, behalve in het 4e kwartaal; dan is de peildatum de laatste vrijdag voor Kerst.

¹ Deze tabellen zullen in dit document niet verder besproken worden. Netto verloop betreft driejaarsgemiddelden van de uitstroom t.o.v. aantallen werknemers; deze uitkomsten zijn vergelijkbaar met de uitkomsten uit andere tabellen. De tabel over binnenlandse pendel gaat over woon-werkverkeer.

² Dit betreft de tabel "Werknemers met een baan in de zorg en welzijn; persoonskenmerken, regio"

Voorbeeld 1: Mobiliteit in het 1^e kwartaal 2021

Mobiliteit in het 1^e kwartaal 2021 is een vergelijking van 2021-Q1 (tijdstip 't') met 2020-Q1 (tijdstip 't-1').

Bij instroom wordt er gekeken naar werknemers die op tijdstip 't' aan de gestelde criteria voldoen en dat op tijdstip 't-1' niet deden. Bij uitstroom wordt er gekeken naar werknemers die op tijdstip 't-1' aan de gestelde criteria voldeden en dat op tijdstip 't' niet meer doen.

Voorbeeld 2: Instroom van buiten zorg en welzijn in het 1^e kwartaal 2021

Het criteria waarop getoetst wordt bij instroom van buiten zorg en welzijn is: "Is de werknemer werkzaam in zorg en welzijn?". Voor het bepalen van instroom van buiten zorg en welzijn in het 1^e kwartaal 2021 wordt de volgende vergelijking gemaakt:

- 2020-1: voldoet niet aan criterium, ofwel niet werkzaam in zorg en welzijn.
- 2021-1: voldoet wel aan criterium, ofwel wel werkzaam in zorg en welzijn.

Naar aanleiding van bovenstaand voorbeeld kan opgemerkt worden:

1. De mobiliteit van de werknemer vindt ergens plaats tussen de beide peildata (in het voorbeeld: 2020-2, 2020-3, 2020-4, 2021-1). De peildatum is immers de laatste dag van het kwartaal. Er wordt niet nader gespecificeerd wanneer de instroom exact heeft plaatsgevonden.
2. Eén werknemer kan meerdere keren, zij het in verschillende kwartalen, geteld worden bij mobiliteit.

Voorbeeld 3: Instroom in meerdere kwartalen

Eén werknemer die voor het eerst start met zijn baan op 1 januari 2021 wordt geteld bij de mobiliteit van 2021-1 tot en met 2021-4; immers deze werknemer werkt niet op het peilmoment in 2020-1, 2020-2, 2020-3 en 2020-4. Dit is het resultaat van het terugkijken van één jaar bij het bepalen van mobiliteit in plaats van het terugkijken van één kwartaal.

Bij het bepalen van kenmerken van de arbeidsmobiele werknemer (bijvoorbeeld leeftijd of branche) wordt er gekeken naar het laatste moment dat de werknemer tot de populatie behoorde.

Voorbeeld 4:

Een werknemer die instroomt in 2021-1 behoort (bij presentatie van het cijfers over 2021-1) op 31-3-2021 tot de populatie. De kenmerken van deze werknemer worden dan ook per 31-3-2021 vastgesteld.

Een werknemers die uitstroomt in 2021-1 behoort op 31-3-2021 niet meer tot de populatie. De laatste keer dat de werknemer met zekerheid tot de populatie behoorde was op peildatum 't-1'; te weten 31-3-2020. De kenmerken van deze werknemers worden dan ook per 31-3-2020 vastgesteld.

Vormen van mobiliteit

We onderscheiden in de tabellen verschillende vormen van mobiliteit:

- Mobiliteit (instroom of uitstroom) van of naar zorg en welzijn: een werknemer is op het ene peilmoment wel werkzaam in zorg en welzijn en het andere peilmoment niet.
- Mobiliteit (instroom of uitstroom) tussen branches binnen zorg en welzijn: een werknemer is op het ene peilmoment werkzaam in een zorg en welzijn branche en op het andere peilmoment in een andere branche.
- Mobiliteit (instroom of uitstroom) binnen een branche binnen zorg en welzijn: een werknemer is op het ene peilmoment werkzaam bij een werkgever in een branche binnen zorg en welzijn en het andere peilmoment bij een andere werkgever in dezelfde branche.

De instroom en uitstroom op het niveau van zorg en welzijn kan verder gedifferentieerd worden:

- Instroom – herintreder: een herintreder is een werknemer die op het peilmoment ingestroomd is binnen zorg en welzijn. Een jaar voorafgaand *aan de start van de baan* was de werknemer niet als werknemer werkzaam in zorg en welzijn, maar meer dan een jaar voorafgaand³ aan de start van de baan is de werknemer op enig moment wel als werknemer werkzaam in zorg en welzijn geweest.
- Instroom – zij-instromer: een zij-instromer is een werknemer die op het peilmoment ingestroomd is binnen zorg en welzijn, bij het begin van deze werknemersbaan ouder is dan 25 jaar, en nooit eerder in loondienst in zorg en welzijn gewerkt heeft.
- Uitstroom – overige sectoren: een werknemer is uitgestroomd uit zorg en welzijn. Een baan als werknemer buiten zorg en welzijn is nu de hoofdbaan.
- Uitstroom – uitkering: een werknemer is uitgestroomd uit zorg en welzijn en ontvangt een bijstands-, arbeidsongeschiktheid en/of werkloosheidsuitkering.
- Uitstroom – zelfstandige: een werknemer is uitgestroomd uit zorg en welzijn en ontvangt geen loon uit een werknemersbaan; ontvangt geen bijstands-, arbeidsongeschiktheid en/of werkloosheidsuitkering en heeft belastingaangifte als zelfstandige gedaan over het getoonde kalenderjaar.
- Uitstroom – pensioen: een werknemer is uitgestroomd uit zorg en welzijn en ontvangt geen loon uit een werknemersbaan; ontvangt geen bijstands-, arbeidsongeschiktheid

³ Het CBS gebruikt een werknemers historie via de loonaangifte vanaf 2006.

en/of werkloosheidsuitkering, heeft geen belastingaangifte als zelfstandige gedaan over het getoonde kalenderjaar en ontvangt pensioen.

Indien deze categorieën (waar nodig gecombineerd met een restcategorie ‘overig’ of ‘inactief’) bij elkaar opgeteld worden, sluiten zij (behoudens eventuele afronding) aan bij de totale instroom en uitstroom in zorg en welzijn.

Administratieve mobiliteit

Arbeidsmobiliteit binnen AZW is afhankelijk van de typering (d.m.v. de SBI-code) van een bedrijf van een werkgever. De typering van een bedrijf kan in bepaalde gevallen wijzigen. Dit kan bijvoorbeeld het gevolg zijn van een wijziging van de hoofdactiviteit, een fusie of afsplitsingen, of een foutieve registratie in een van de registers. In dergelijke gevallen kan het voorkomen dat een werknemer lijkt in- of uit te stromen, terwijl de werknemer niet van baan wisselt.

Voorbeeld 5:

Op 31-3-2020 werkt een werknemer bij een bedrijf met SBI ‘4773 - Apotheken’. Dit bedrijf wordt opgenomen in een gezondheidscentrum (fusie), de nieuwe SBI van het samengesteld bedrijf is nu ‘86921 - gezondheidscentra’. De fusie vindt plaats per 1-1-2021.
Per 31-3-2021 is de SBI van de werknemers die voorheen bij de apotheek werkten een SBI die valt onder een van de AZW-branches. Alle werknemers die voorheen bij de apotheek werkten (en nu vermoedelijk nog hetzelfde werk doen) worden nu geteld als instroom.

Een dergelijke vorm van mobiliteit wordt binnen AZW “administratieve mobiliteit” genoemd. Het CBS volgt de registerdata zoals deze wordt aangeleverd en neemt deze vorm van mobiliteit mee in de getoonde cijfers. Op het [AZW Dossier](#) onder het kopje “Verdieping” wordt ieder kwartaal een aanvullende tabel gepubliceerd met daarin de “aandelen administratieve mobiliteit” van de cijfers op AZW StatLine. In deze tabel wordt nadere duiding gegeven aan opvallende patronen in de data. Deze tabel geeft voor iedere cel in de StatLine tabellen een interval van 10 procentpunten met betrekking tot de mate van administratieve mobiliteit in de overeenkomstige cel op AZW StatLine.

Administratieve mobiliteit is niet hetzelfde als *terechte of onterechte mobiliteit*. In deze tabel worden namelijk geen uitspraken gedaan over correctheid van de administratieve wijzigingen, maar slechts over het voorkomen van de administratieve wijzigingen. Ofwel als de SBI van een werkgever dusdanig aangepast wordt dat deze in een andere branche of sector valt, dan komt de daaruit voortvloeiende mobiliteit aangemerkt als administratief, maar dit betekent niet dat de nieuwe SBI een betere beschrijving is van de werkelijke activiteiten dan de oude SBI. Deze tabel is daarmee uitsluitend gemaakt om nadere duiding te kunnen geven aan opvallende patronen in in- en uitstroom.

Samenhang tussen de tabellen over werkgelegenheid en mobiliteit

Bij het in kaart brengen van de werknemersstromen op de Arbeidsmarkt Zorg en Welzijn is het doel de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt zo goed mogelijk inzichtelijk te maken en de verschillende tabellen binnen en tussen de thema's mobiliteit en werkgelegenheid zo goed mogelijk op elkaar te laten aansluiten.

Let op: bij het bepalen van de ontwikkeling van het aantal werknemers op de arbeidsmarkt moet -net als bij mobiliteit- een ontwikkeling gemeten worden ten opzichte van hetzelfde kwartaal één jaar eerder.

- Ontwikkelingen op het niveau van zorg en welzijn breed in Nederland:

De ontwikkeling op het totale niveau van zorg en welzijn breed worden beschreven in de tabel Werknemers met een baan in de zorg en welzijn; persoonskenmerken. De cijfers in deze tabel zijn het resultaat van de Instroom in zorg en welzijn minus de uitstroom uit zorg en welzijn.

- Ontwikkelingen op het niveau van hoofdbanches zorg en welzijn breed in Nederland:

De ontwikkeling voor hoofdbanches binnen zorg en welzijn breed in de tabel Werknemers met een baan in de zorg en welzijn; persoonskenmerken zijn het resultaat van de instroom in zorg en welzijn minus de uitstroom uit zorg en welzijn en de instroom vanuit een andere hoofdbanche minus de uitstroom naar een andere hoofdbanche.

- Ontwikkelingen op het niveau van subbranches binnen zorg en welzijn breed in Nederland:

De ontwikkeling voor subbranches binnen zorg en welzijn breed in de tabel Werknemers met een baan in de zorg en welzijn; persoonskenmerken zijn het resultaat van de instroom in zorg en welzijn minus de uitstroom uit zorg en welzijn, en de instroom vanuit een andere hoofd- of subbranche minus de uitstroom naar een andere hoofd- of subbranche.

Beperkingen

Het is niet mogelijk om de ontwikkeling op arbeidsmarkt volledig te verklaren. Bij het gebruiken van de cijfers dient in ieder geval rekening te worden gehouden met het volgende:

- Op het niveau van zorg en welzijn volgens de smalle definitie (exclusief kinderopvang) geldt de beperking dat de methode die ten grondslag ligt aan de bepaling van de hoofdbaan van een werknemer verschilt tussen de tabellen over mobiliteit en de tabellen die betrekking hebben op de stand van de arbeidsmarkt. De afwijking die als gevolg hiervan ontstaat is zeer klein en is maximaal 2 procent.
- Voor de ontwikkeling op regionaal niveau geldt dat werknemers binnen het onderzoeksprogramma AZW geregionaliseerd worden op basis van hun woonplaats. Werknemers kunnen daarmee van regio wisselen zonder van baan te wisselen (verhuizingen). Indien dit het geval is, zijn deze ontwikkeling wel zichtbaar in tabellen over werkgelegenheid, maar niet in de tabellen over mobiliteit van werknemers. Het

effect van deze 'regio-mobiliteit' wordt groter naarmate er op een lager regionaal niveau naar de data gekeken wordt; de kans is dan immers groter dat de grens van de gehanteerde geografische indeling overschreden wordt.

Overige bronnen

Meer informatie over de gehanteerde methodes en toelichting bij mobiliteit en werkgelegenheid is te vinden in de tabeltoelichtingen van de betreffende tabellen op AZW StatLine (open de tabel en klik op de knop 'i' - **tabeltoelichting**).

Verder zijn er een aantal [Webinars](#) georganiseerd door CBS en partners in het AZW programma. In een van de [Webinars](#) wordt verder ingegaan op de methode en interpretatie van arbeidsmobiliteit.